

● PRVIČ SEM SE SREČAL Z JOSIPOM BROZOM

LETA 1938 V PARIZU

Naš občan Stane Bobnar, narodni heroj in španski borec, se je s Titom večkrat srečal. Spomini na ta srečanja, pravi, so lepi in zanimivi, čeprav, ko jih pripoveduje, govori le o dejstvih in nič ne pove o občutkih, ki so ga takrat navdajali. To pa zato, omeni, ker jih je nešteto in bi jih težko opisal tako, da bi jih začutil tudi bralec. Tovariša Tita je prvič videl v Parizu konec leta 1938, vendar le bežno in nista prišla v osebni stik. Kasneje se je z njim srečal na Visu konec 1944, pa prva leta po vojni ob dnevih jugoslovanskega vojnega letalstva, večkrat pa je bil tudi z drugimi španskimi borci na obisku pri njem. Zadnjič ga je videl leta 1975 v Beogradu.

Konec leta 1938 so morali vsi borci internacionalnih brigad, Nemci in Italijani zapustiti Špa-

nijo. Tak je bil ukaz zahodnoevropskih vlad. Enote internacionalne vojske so se res pričele

umikati, težje invalide so pošiljali v Pariz, medtem ko so Nemci in Italijani še naprej dovažali orožje. Med invalidi, ki so se znašli v Parizu, je bil tudi Stane Bobnar. Bil je namreč težko ranjen in nesposoben za boj. Francozi so invalidom dovolili ostati pri njih dva meseca.

Španski borci iz Kanade, Belgije, Velike Britanije in tudi od drugod so se pričeli kmalu vračati domov, našim pa jugoslovanska vlada ni dovolila vrnitve. Postavili so jim namreč pogoj: odpovejte se revoluciji v Španiji, izjavite, da ste bili zavedeni, pa vam izdamo potna dovoljenja. Tega pa seveda ni hotel storiti noben španski borec. »Izgubili smo domovinsko pravico in državljanstvo,« še danes ogorčeno pripoveduje Stane Bobnar. »Odvisni smo bili od tujih vlad, preganjala nas je francoska policija...«

Španske borce, ki jim je dovoljenje za bivanje poteklo, je francoska policija izganjala iz države ali pa zapirala v taborišča. V tistih dneh je našim španskim borcem v Parizu pomagala le komunistična partija Jugoslavije. Takrat je njeno vodstvo že prevzel Josip Broz in njegovo napotilo je bilo, da se člani centralnega komiteja in drugi komunisti vračajo v domovino. S tem je bilo prekinjeno ozko delovanje partije in njena odmaknjenost od ljudi.

Centralni komitej in partijska organizacija španskih borcev v Parizu sta iskala način, kako bi se ti ljudje vrnili domov. To pa ni bilo preprosto. Josip Broz je v tistih dneh večkrat prišel k španskim borcem. Takrat so ga poznali pod imenom Valter. »Videl sem ga le od daleč,« se spominja

Josip Broz — ilegalno ime Valter. Predvojni posnetek iz druge polovice 30-ih let. Takega se spominja Stane Bobnar

Stane Bobnar. »V neki kavarni v Parizu smo imeli sestanek, ki ga je vodil Rodoljub Čolaković. Iznenada je v prostor vstopil Josip Broz. V kavarni se je zadržal le toliko časa, da se je pogovoril z nekaterimi tovariši, predvsem s Čolakovićem in Vlahovičem.«

V Parizu so takrat živeli še drugi znani komunisti, med njimi Boris Kidrič, Tomo Brejc in Lovro Kuhar, s katerimi se je Stane Bobnar večkrat srečeval. Z Veljkom Vlahovičem pa, ki je bil sekretar partijske organizacije naših španskih borcev in je tudi od centralnega komiteja prejemal vsa navodila za njihovo delo, pa so se redno srečevali na sestankih. Kot težji invalid bi lahko Stane Bobnar iz Pariza odšel v Sovjetsko zvezo. Toda odločil se je, da bo raje odšel domov. Sredi julija 1939 se je s ponarejenim potnim listom, ki mu ga je izročil Lovro Kuhar, prek Nemčije in Avstrije vrnil v domovino.

DARJA JUVAN

Na sejah vseh treh zborov skupščine SR Slovenije 25. junija so bili izvoljeni novi člani sveta republike, med njimi tudi Stane Bobnar.

Čestitamo!

Stane Bobnar v Španiji, preden je bil kot težji invalid poslan v Pariz, kjer se je leta 1938 prvič srečal z generalnim sekretarjem KPJ Josipom Brozom

● Z ZAČETKI SAMOUPRAVLJANJA PRED 30 LETI JE BILA ODPRTA

Nova stran zgodovine človeštva

Pred tridesetimi leti, junija 1950, smo v Jugoslaviji sprejeli zakon o delavskih svetih. Podjetja, ki jih je do takrat upravljala država, so prešla v roke delavcev. Naša družba je stopila v novo obdobje razvoja socialističnega samoupravljanja.

Ideja o samoupravljanju pa ni nekaj povsem novega, kajti že Marx in Engels sta govorila o tem. Prvič so jo poskušali uresničiti delavci v pariški komuni, nato Lenin v Sovjetski zvezi, toda oba poskusa samoupravnega odločanja nista uspela. Naše socialistično samoupravljanje ima svoje korenine v narodnoosvobodilnem boju in revoluciji. Takrat, ko smo se bojevali proti fašističnim napadalcem, smo se obenem bojevali tudi proti buržoazni ureditvi, za nove, pravičnejše odnose. Na osvobojenih ozemljih so družbeno in politično oblast prevzemali narodnoosvobodilni odbori. Prvi taki odbori, ki so bili temelj samoupravne ureditve, so nastajali že v juliju in avgustu leta 1941.

Leta 1950 je bilo v Jugoslaviji ustanovljenih v gospodarskih podjetjih že prek sedem tisoč delavskih svetov, med njimi tudi sedem v tedanji občini Moste in Polje.

Poiskali smo predsednike prvih delavskih svetov v Izolirki, Kolinski, Saturnusu, Žitni in Papični. Večje in jih povprašali, kako se zdaj, po tridesetih letih, ko je samoupravljanje postalo nujni in nepogrešljivi del našega življenja, spominjajo tega pomembnega dogodka.

Nadaljevanje na 2. strani

● 21. SEJA OBČINSKE KONFERENCE ZKS

Ustalitev — stvar nas vseh

Osrednja točka 21. seje občinske konference ZKS Ljubljana Moste-Polje je bila ocena uresničevanja stališč in sklepov ZK pri izvajanju družbenoekonomске stabilizacije ter priprava razvojnih usmeritev občine in mesta v obdobju 1981—85. Uvodne misli sta podala izvršni sekretar OK ZK Milan Jelenc in predsednik izvršnega sveta občinske skupščine Ljubljana Moste-Polje Jože Kavčič. Z vsebino njunih razmišljanj in s sklepi konference vas bomo seznanili v prihodnji številki Naše skupnosti.

Nadaljevanje na 3. strani

Delegati se zbirajo (Foto D. J.)

V TEJ ŠTEVILKI NAŠE SKUPNOSTI
TUDI UMETNIŠKA PRILOGA 25. MAJ!

4. julij — dan borca

Pred štiriindvajsetimi leti je bil sprejet zvezni zakon o razglasitvi 4. julija za praznik vsaj jugoslovanskih narodov in narodnosti, ki ga od tedaj vsakoletno proslavljamo kot državni praznik. Tega dne namreč 4. julija 1941. leta, le nekaj mesecev po nacistični okupaciji in razkosanju Jugoslavije — se je v okupiranem Beogradu pod vodstvom tovariša Tita ilegalno sestala CK KPJ, sprejel sklep in poslal apel jugoslovanskim narodom in narodnostim za začetek oboževane vstaje proti okupatorjem in domačim izdajalcem.

Ta pomembni sklep in apel sta v vseh krajih Jugoslavije našla na ugoden odmev med svobodoljubnim in nepremaganim prebivalstvom, čeprav v okupirani in razkosani domovini. Vstaje po deželah in pokrajinah so se vrstile druga za drugo, tako da je bila še v istem mesecu — izjema je bila Makedonija, kjer je prišlo do vstaje oktobra 1941 — celotna Jugoslavija v ognju narodnoosvobodilnega in revolucionarnega boja. To je bilo mogoče doseči zato, ker je KPJ pravilno ocenjevala dogajanja med vojnami in tako pravočasno spoznala fašistično nevarnost, opozarjala nanjo ter pripravljala široke ljudske množice na odpor proti fašistični akspanziji, ki je iz dneva v dan bolj ogrožala tudi našo ozemljsko nedotakljivost.

Ob napadu fašističnih vojsk na Jugoslavijo pa se je po vsej državi javilo veliko prostovoljcev in od vojaških oblasti bivše Jugoslavije zahtevalo orožje, da bi se skupaj s pripadniki redne vojske bojevali proti napadalcem. Ko pa je zaradi izdajstva, petokolonaštva, strahopetnosti in podkupljivosti bivših jugoslovanskih oblastnikov ter nesposobnosti in kapitulanzstva višjih vojaških poveljstev po nekaj dneh vojne prišlo do razsula in kapitulacije in ko je del bivših oblastnikov strahopetno pobegnil v tujino pod zaščito zahodnih zaveznikov, drugi pa se udinjali okupatorju, je bila KPJ edina, ki je ostala z ljudstvom in takoj sprožila akcijo za zbiranje orožja, municije in druge vojaške opreme. Pričela je z intenzivnimi pripravami za začetek vstaje in narodnoosvobodilni boj, katerega cilj je bil osvoboditi deželo tako v narodnostnem kakor v socialnem pogledu. Vse akcije pred četrtjuljskim razglasom sta vodila politbiro in CK KPJ na čelu s tovarišem Titom, izvajala pa so jih pokrajinska vodstva oziroma vse partijske organizacije in članstvo.

Predanost interesom ljudstva, velike revolucionarne izkušnje, doslednost, internacionalizem in sposobnost vse te komponente v danem trenutku pravilno oceniti in na teh temeljih tudi odločiti — vse to je vplivalo na to, da je bil sklep o začetku vstaje — kljub temu da je bil takrat fašizem na vrhuncu svoje moči in da so mnogi skeptiki doma in v tujini zmajevali z glavami v prepričanju, da je vse preuranjeno — pravičen in je rodil zelene rezultate. Svobodoljubni Jugoslavlani so se množično vključevali v odproniško gibanje, stopali v oborožene formacije NOV in POJ, v organe porajajoče se nove ljudske oblasti, kajti v programu ljudske oziroma Osvobodilne fronte v Sloveniji so videli rešitev svojih davnih težej, tj. nacionalne združitve v mejah nove Jugoslavije, socialno osvoboditev, enakopravno in bratsko sožitje z vsemi jugoslovanskimi narodi in narodnostmi ter enakopravno sodelovanje z vsemi narodi sveta.

Dosledno izvajanje proklamiranega programa KPJ in vodstva narodnoosvobodilnega gibanja med narodnoosvobodilnim in revolucionarnim bojem je iz dneva v dan krepilo vrste armade, ki je v najtežjih razmerah vojne izšla iz ljudstva pa konec zmagoslavne, osvobodilne in revolucionarne vojne dočakala kot oborožena sila nove, Titove Jugoslavije, številčno močna in sposobna upreti se vsaki agresiji.

Po zmagoslavno končani vojni in v vsem povojnem obdobju graditve nove Jugoslavije so se in se še vedno v vrste borcev za varovanje pridobitev NOB in socialistične samoupravne ter neuvrščene Jugoslavije vključujejo nove mlade generacije, pripravljene na temelju izkušenj iz NOB in povezane v vseh komponentah SLO braniti vse naše medvojne in povojne pridobitve ter graditi, takšno Jugoslavijo, kot so jo v vizijah videli borci revolucije, ki so v njene temelje vgradili svoja življenja. Na čelu vseh pa je bil tovariš Tita, čigar misel in delo vodi in bo vodila vse naše narode in narodnosti našim zmagam nasproti.

M. BUTARA — ALEKS

● PRED ŠTIRIDESET LETI

SKOJ v Zalogu

Revolucionarnost mladine v Zalogu se je odražala že v Vesni, v kulturno-prosvetnem društvu Svoboda in kasneje v Vzajemnosti. V teh društvih so mladi sodelovali v dramatskih in drugih sekcijah, delovali so na športnem področju in se seznanjali z naprednim tiskom, saj so v teh društvih delali komunisti.

Že leta 1933 so na pobudo Adolfa Jakhla ustanovili skopski aktiv. Vanj so bili vključeni napredni mladinci, ki so tudi začeli opravljati različne propagandne akcije, npr. trosenje letakov itd. Največ časa pa so posvečali izobraževanju, spoznavanju marksistične literature.

Organizacija mladine je bila pred vojno že tako močna in idejno trdna, da so članom SKOJA iz Zaloga zaupali organizacijo konference, katere 40. obletnico praznujemo letos. Na tej pokrajinski konferenci je bil prisoten tudi član CK KPS Tone Tomšič, ki je mladince seznanil s tedanjim političnim položajem v svetu in z nalogami partije v boju proti vedno večjemu

vplivu fašizma na tedanjo vladu. Zbrani predstavniki — bilo jih je okoli 35 iz vse Slovenije — so nato izvolili nov partijski komitej za Slovenijo in delegacijo za šesto državno konferenco, ki je bila 8. in 9. septembra 1940 v Zagrebu.

Skojevci so se vključili tudi v NOB ter skupaj z drugimi Založani začeli upor proti okupatorju. Prvi spopad je imela Zaloška skupina 16. julija 1941 pod vasjo Besnica. Pri tem je bil ubit nemški stražar Johann Teoffele — prvi okupator na Slovenskem. Ta dan so si Založani izbrali za krajevni praznik, ki bo letos posvečen tudi 40. obletnici PK SKOJ, 70-letnici rojstva Edvarda Kardelja in drugim pomembnim jubilejem!

TATJANA KLEPAC